

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קעד

ערב שבת קודש
פרשת שמות
כ"ב בטבת התשע"ז

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ב בטבת ה'תשע"ז - כ"ט בטבת ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	כ"ב בטבת	הל' איסורי ביאה פרק ט-יא.	הל' חובל ומזיק פרק ג.	מליית שמח. שמת. שנ. שנא.
ש"ק	כ"ג בטבת	פרק יב-יד.	פרק ד.	מליית שנב. שמו. שמו.
א'	כ"ד בטבת	פרק טו-יז.	פרק ה.	מליית נב. נה. נד. שנד. שס. שסא.
ב'	כ"ה בטבת	פרק יח-כ.	פרק ו.	מליית קסא. קסב. מ"ע לח. מליית קס. קנח. קנט.
ג'	כ"ו בטבת	פרק כא-כב. הל' מאכלות אסורות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מליית שנג. מ"ע קמט.
ד'	כ"ז בטבת	פרק כד.	פרק ח.	מ"ע קנ. קנא. קנב. מליית קעב. קעד.
ה'	כ"ח בטבת	פרק ה-ז.	הל' רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו. פרק א.	מליית קעג. קעה. קעו. קעז. קעח.
ו'	כ"ט בטבת	פרק ח-י.	פרק ב.	מליית קעט. קפ. קפח.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.29	5.03.0	12.22	11.52	9.15	6.48	5.47	5.25	4.37	ו', כ"ב בטבת
5.30	5.03.9	12.22	11.52	9.14	6.48	5.47	5.25	4.37	ש"ק, כ"ג בטבת
5.31	5.04.8	12.23	11.53	9.14	6.48	5.47	5.25	4.37	א', כ"ד בטבת
5.31	5.05.7	12.23	11.53	9.14	6.47	5.46	5.24	4.37	ב', כ"ה בטבת
5.32	5.06.6	12.23	11.53	9.14	6.47	5.46	5.24	4.37	ג', כ"ו בטבת
5.33	5.07.6	12.23	11.53	9.14	6.46	5.46	5.24	4.36	ד', כ"ז בטבת
5.34	5.08.5	12.24	11.54	9.14	6.46	5.45	5.23	4.36	ה', כ"ח בטבת
5.35	5.09.4	12.24	11.54	9.14	6.45	5.45	5.23	4.36	ו', כ"ט בטבת

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
4:27	5:42	4:41	5:44	4:31	5:42	4:45	5:45	4:45	5:45
4:33	5:48	4:48	5:50	4:37	5:48	4:52	5:51	4:52	5:51

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, 0793-7474-ISSN

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

הזעקה והמענה

המשמעות העמוקה שבחיסור אות ו' בשם הוי' • מה פשר שאלת בני ישראל "מה שמו" של הקב"ה, בשעה שההבטחה לגאולה כבר נמסרה להם על-ידי האבות?! • בני ישראל זועקים: באיזה אופן פועל הקב"ה בגלות הנוראה שלא הייתה כמותה? • למרות ההעלם והסתור, הגאולה תהיה באופן רחמים • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

[ולדוגמא: עה"פ² "ועפרון ישב גו" מפרש רש"י: "ישב כתיב חסר, אותו היום מינוהו שוטר עליהם, מפני חשיבותו של אברהם שהי' צריך לו עלה לגדולה". כלומר: מכיון שישנו קושי בפשטות הכתובים איזה עסק הי' לאברהם אבינו עם עפרון, לכן מפרש רש"י ש"אותו היום מינוהו שוטר עליהם . . עלה לגדולה", כמרומו בזה שתיבת "ישב" היא באופן ד"חסר כתיב". ועד"ז בנוגע לפרש"י עה"פ³ "ולוט ישב בשער סדום", וכיו"ב].

ועפ"ז צריך להבין: מהו הקושי בפשטות הכתוב שלכן צריך רש"י לבאר ש"לעלם חסר כתיב, לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו וכו"?

(ב) שם הוי' נזכר כבר עשרות פעמים בחומש בראשית, וא"כ, מדוע נאמר ציווי זה ("העלימהו שלא יקרא ככתבו . . למדו היאך נקרא") רק כאן – האם דוקא כאן הוא המקום המתאים לצוות לבני"אודות האופן שבו יקרא שם הוי' ("שלא יקרא ככתבו"), כאשר בני"א נמצאים בקושי השעבוד כו', עד כדי כך ש"לא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבודה קשה"⁴ – אז באים לומר להם ציווי חדש בנוגע לאופן הזכרת שם הוי' ("למדו היאך נקרא"); ומה הי' מקודם לכן, כיצד קראו את שם הוי' עד עתה!?

(ג) רש"י מביא הוכחה לדבריו – "וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור". ולכאורה

א. נהוג לבאר ענין בפירוש רש"י על פסוק בפרשת השבוע – הן ביאור בדברי רש"י, והן ביאור בענין מוקשה בפשטות הכתובים שרש"י אינו מתעכב לבארו.

על הפסוק! "ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור" מפרש רש"י: "זה שמי לעלם – חסר וי"ו, לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו. וזה זכרי – למדו היאך נקרא. וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור".

וצריך להבין:

(א) מה קשה לרש"י בפשטות הכתובים שמשום זה צריך לפרש ששמו של הקב"ה (שם הוי') נכתב באופן אחד ונקרא באופן אחר ("שלא יקרא ככתבו")?

ואין לומר שרש"י בא לבאר מדוע נכתב "לעלם" "חסר וי"ו" – כמדובר כמ"פ שכללות הענין דחסר ויתיר (שתיבה מסויימת כתובה באופן דחסר או באופן דיתיר) אינו דורש ביאור והסבר בפשוטו של מקרא, ולכן מצינו ריבוי תיבות שכתובות באופן דחסר או יתיר ורש"י אינו מבאר את טעם הדבר (מכיון שאין זה נוגע לפשוטו של מקרא) – מלבד במקומות מסויימים ששם ישנו קושי בפשטות הכתובים המתיישב ע"פ ביאור הטעם דכתיבת תיבה מסויימת באופן דחסר או יתיר.

(2) חיי שרה כג, י.

(3) וירא יט, א.

(4) וירא ו, ט.

(1) פרשתנו ג, טו.

שהאבות ידעו את שמו של הקב"ה, בודאי מסרו זאת לבניהם אחריהם כו', ובפרט שתיכף ומיד עם ירידתם למצרים שלח יעקב את יהודה "לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה", ומכיון שבודאי ידעו בני" את שמו של הקב"ה - מה מקום לשאלה "מה שמו"!!

ונוסף לזה:

בני" ידעו שסוכ"ס יגאל אותם הקב"ה ממצרים - כפי שאמר יוסף⁵: "אלקים פקוד יפקוד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב". ובודאי נמסרה הבטחה זו מדור לדור (במשך כל זמן היות בני" במצרים), ובפרט ש"וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה", וא"כ, היו מוכרחים למסור את הדברים לבניהם אחריהם, כדי שיוצאי מצרים יקיימו את שבועתו של יוסף ויקחו עמהם את ארונו של יוסף (ועד"ז בנוגע לשאר השבטים). וכמו כן מובן בפשטות שכאשר הקב"ה אמר ליעקב - מיד עם ירידתו למצרים - "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", מסר יעקב לבניו שהקב"ה הבטיחו שלא ישארו במצרים אלא סוכ"ס יצאו ממצרים.

ועפ"ז - כאשר משה בא לבני" ואומר להם "ה' אלקי אבותיכם שלחני אליכם" מכיון שהגיע זמן הגאולה - מה מקום לפליאה ותמיהה מצדם של בני", עד שישאלו "מה שמו" - הרי כבר הובטח להם "פקוד יפקוד אלקים אתכם"!! ומכיון שרש"י אינו מתעכב לבאר דיוקים אלו - בהכרח לומר שהדברים מובנים בפשטות לבן חמש למקרא. וכפי שיתבאר לקמן.

ג. [. .] הביאור בפרש"י:

הבן חמש למקרא למד כבר בפרש"י בהתחלת פ' בראשית אודות החילוק שבין שם הוי' לשם אלקים - ששם הוי' מורה על מדת הרחמים, ושם אלקים מורה על מדת הדין: "בראשית ברא אלקים - ולא אמר ברא הוי', שבתחלה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין (אלקים) וראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת רחמים (הוי') ושתפה למדת הדין, והיינו דכתיב ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים". כלומר: הקב"ה נקרא בכו"כ שמות - בהתאם

- ממה נפשך: אם פשוטו של מקרא דפסוק זה מכריח לומר את הפירוש שבדברי רש"י - לשם מה זקוקים להוכחה נוספת, "וכן דוד הוא אומר כו"; ואם מצד פשוטו של מקרא בפסוק זה אין הכרח לפרש כן - מהי התועלת בהבאת ראי' והוכחה מפסוק שאמר דוד?!

ב. כמו כן ישנו ענין הדורש ביאור בפשטות הכתובים בנוגע לכללות תוכן הענין, ולכאורה, לא מתעכב רש"י לבאר זאת בפירושו:

בפסוקים אלו מסופר שהקב"ה התגלה למשה ואמר לו "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים . . . וארד להצילו מיד מצרים . . . לכה ואשלחך . . . והוצא את עמי בני ישראל ממצרים"⁶, ובהמשך לזה - "ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", ואז - "ויאמר אלקים אל משה אהי' אשר אהי' ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהי' שלחני אליכם", ולאח"ז - "ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם . . . שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור"⁶.
וצריך להבין:

משה רבינו ואומר להקב"ה: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם". ולכאורה תמוה ביותר: וכי עד עתה לא ידעו בני" מהו שמו של הקב"ה - שמשום זה ישאלו למשה (כאשר יבוא ויאמר להם "אלקי אבותיכם שלחני אליכם") "מה שמו"!!

[תוכן קושיא זו מובא - בארוכה - ב"מורה נבוכים" להרמב"ם].

ובפרט שמודגש בכתוב "אלקי אבותיכם שלחני אליכם" - והרי האבות (אברהם יצחק ויעקב) בודאי ידעו את שמו של הקב"ה, כפי שמצינו בחומש בראשית ששמו של הקב"ה מופיע ריבוי פעמים ביחס לדיבור אל האבות - "ויאמר ה' אל אברהם", וכיו"ב; ולא רק שם אחד, אלא כמה שמות - שם הוי', שם אלקים, שם שדי, ומכיון

(5) פרשתנו ג, ד"י.

(6) יג טו.

(7) סוף חלק ראשון (פס"ג).

(8) ס"פ ויחי.

מתייחס כאן בתור "אלקי אבותיכם", שהם הבנים של אותם "אבות" שהוא אלקיהם. ואעפ"כ, בנוגע לפועל הניח הקב"ה שמצרים ישעבדו ויעבידו אותם בעבודת פרך במשך מאתיים ועשר שנים, ורק לאחרי שפרעה ה' רוחץ בדמם של תינוקות ישראל... "טויזנטער אידישע קינדער זיינען אומגעקומען"... - שולח הקב"ה את משה לבשר לבני"ש"אלקי אבותיכם שלחני אליכם!" - "א שמחה האט געטראפן" - בשורת הגאולה לאחרי

לפעולה שעושה באותה עשה: כאשר עושה פעולה של דין - נקרא בשם "אלקים", וכאשר עושה פעולה של רחמים - נקרא בשם "הוי", וכיו"ב בשאר שמותיו של הקב"ה. וע"ד פרש"י⁹ בנוגע לשמות המלאכים - "משתנים שמותינו לפי מצות עבודת השליחות שאנו משתלחים". ועפ"ז מובן מהו תוכן שאלת בני" - "מה שמו": בני" ידעו אודות שמותיו של הקב"ה - השמות

כאשר בני" בוכים על קושי הגלות, בוכה גם הקב"ה! כי גם הוא נמצא במצב של צרה, ומכיון ששמו של הקב"ה הוא "אהי אשר אהי", שגם בזמן הגלות נמצא הקב"ה ביחד עם בני", לכן "אהי שלחני אליכם"

מעמד ומצב שכזה! - היכן הי' הקב"ה עד עתה הרי הוא "אלקי אבותיכם"!? ויתירה מזו: אפילו כאשר מחליט לגאול אותם מהגלות - שולח הוא שליח בלבד! וזהו התוכן הפנימי דשאלת בני" - "מה שמו": מה מתרחש כאן במצב שכזה, מה פשר הנהגתו של הקב"ה באופן כזה, ומהו שמו של הקב"ה בהתאם להנהגה זו - מצב של גלות איום במשך זמן, ורק לאח"ז - בשורה אודות ענין של גאולה, ומכיון שכן הוא מצב הדברים - מי יודע באיזה אופן תהי' כבר הגאולה (לאחרי הנהגה כזו - עם היותו "אלקי אבותיכם")!?

ד. ועל זה בא מענה הקב"ה - "ויאמר אלקים אל משה אהי אשר אהי... אהי שלחני אליכם": "אהי עמם בצרה" - כאשר בני" נמצאים במצב של צרה, נמצא גם הקב"ה במצב של צרה, כלומר: אין הכוונה שהקב"ה נמצא עמם בהיותם בצרה אבל הוא בעצמו נמצא במצב של הרחבה, כי בהיותו עמם בצרה הרי הוא משתעשע בעצמותו - אלא הקב"ה בעצמו נמצא גם הוא במצב של צרה, "בכל צרתם לו צר", ולכן, כאשר בני" בוכים... על קושי הגלות, עד שפרעה רוחץ בדמם של תינוקות ישראל... בוכה גם הקב"ה... כי גם הוא נמצא במצב

שמצינו אצל האבות אברהם יצחק ויעקב, וידעו גם שכל שם קשור עם הנהגת הקב"ה באופן מסויים, כלומר, לצורך פעולה והנהגה מסוימת נקרא הקב"ה באופן כך וכך. ולכן, כאשר מדובר אודות מצב מיוחד במינו, שלא הי' עד עתה - שכל בני" נמצאים במצב של גלות והקב"ה שולח אליהם את משה כדי להוציאם מהגלות - שואלים בני": "מה שמו", כלומר, באיזה שם נקרא הקב"ה ביחס לפעולה ומצב כזה. דהנה, שמותיו של הקב"ה שמצינו אצל האבות - הם בקשר להבטחה על בנים, ירושת הארץ, וכיו"ב (אצל אברהם), ברכה מיוחדת כו' בקשר לבואו של יצחק לארצו של אבימלך מלך פלשתים, ברכה מיוחדת לשמירה בדרך אצל יעקב, וכיו"ב; אבל כאן מדובר אודות מצב מיוחד במינו שלא הי' כמוהו עד עתה (שכל בני" נמצאים בגלות כו'), ולכן שואלים בני": "מה שמו" - כיצד תהי' הנהגתו של הקב"ה (המתבטאת בשם שנקרא בהתאם לכך) במצב זה. בסגנון אחר ובעומק יותר:

השאלה "מה שמו" מבטאת את תמיהתם של בני" על כללות המצב בו הם נמצאים: משה אומר להם "אלקי אבותיכם שלחני אליכם", כלומר, שהקב"ה

(9) וישלח לב, ל.

של צרה, וכאמור – "בכל צרתם לו צר".

ומכיון ששמו של הקב"ה (במצב זה) הוא "אהי אשר אהי", "אהי עמם בצרה", כלומר, שגם בזמן הגלות נמצא הקב"ה ביחד עם בני ומצטער בצרתם, ולכן "אהי" שלחני אליכם" כדי להוציאכם מהגלות – הרי בודאי שכאשר מחליט לגאול אותם, תהי' הגאולה בתכלית השלימות, כדלקמן.

ה. [...] וממשיך בפסוק שלאח"ז – "ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל הוי' אלקי אבותיכם אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב שלחני אליכם זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור": מכיון שגם בזמן הגלות נמצא הקב"ה עם בני, שזהו התוכן דשם "אהי", "אהי עמם בצרה" – לכן, כאשר מגיע זמן הגאולה, אזי הגאולה היא באופן של רחמים "הוי' (מדת הרחמים) אלקי אבותיכם . שלחני אליכם".

ובקשר לשאלה מה הי' עד עתה, כלומר, כיצד יתכן שבני"ה היו עד עתה במצב של גלות, היתכן שהקב"ה – "הוי' אלקי אבותיכם" – הניח שיהי' מצב כזה, היכן היא ההנהגה מצד שם הוי', מדת הרחמים!?! – על זה באה התשובה: "זה שמי לעולם – חסר וי"ו, לומר העלימהו כו", כלומר, שעד עתה הי' שם הוי' (מדת הרחמים) באופן של העלם כו'. אבל אעפ"כ – "וזה זכרי לדור דור": גם כאשר שם הוי' הוא בהעלם – אין הכוונה שההנהגה בפועל ובגלוי קשורה עם שם אדני' בלבד – "אדון אתה לכל בריותיך" [וכפי שרואה הבן חמש למקרא שבכל מקום שנכתב הוי' קורין בשם אדנות] – אלא "זה זכרי גו", כלומר, שבזה גופא זוכרים ומזכירים את שם הוי' (מדת הרחמים).

ועי"ז פועלים שיהי' הגילוי דשם הוי', כלומר, שפעולותיו של הקב"ה יתגלו לכל באופן של רחמים (ולא רק שבהעלם יש בזה ענין של רחמים).

א. עפ"ז מובן שאין להקשות באיזה אופן הזכירו את שם הוי' עד עתה – קודם שנאמר הפסוק "זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור", שמה למדים "שלא יקרא ככתבו למדו היאך נקרא":

כאשר מדובר אודות האבות (אברהם יצחק ויעקב) שאצלם מצינו ריבוי פעמים שם הוי' – אפשר לומר שהיו מזכירים את השם ככתבו,

בדוגמת הזכרת השם ע"י הכה"ג ביוהכ"פ. וכאשר מדובר אודות שאר בני" – אין כל הכרח לומר שהיו משתמשים בשם הוי', ויתכן לומר שבאותם זמנים לא היו משתמשים כלל בשם הוי', כפי שבימינו אלו לא משתמשים בשם הוי' (מלבד בנוגע לכתיבת שם הוי' בתורה כו), אלא בשם אדנות.

וזהו החידוש שנתחדש בפסוק זה – "זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור" – שמשתמשים אמנם בשם הוי', אבל בהדגשה "שלא יקרא ככתבו", כי אם באופן אחר – "למדו היאך נקרא", שזה קשור עם כללות ענין הגלות, שאז שם הוי' (מדת הרחמים) הוא בהעלם – "זה שמי לעולם, חסר וי"ו, לומר העלימהו שלא יקרא ככתבו".

ז. בפרשת השבוע¹⁰ מסופר אודות דברי יעקב ליוסף בקשר לקבורת רחל: "ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרתה היא בית לחם". והנה, עפ"ז יש מקום לומר שהציווי ד"העלימהו שלא יקרא ככתבו" קשור דוקא עם זמן הגלות, כלומר, כאשר שם הוי' (מדת הרחמים) הוא באופן של העלם, אזי ישנו הציווי ד"העלימהו שלא יקרא ככתבו", משא"כ לאחר ביטול הגלות – כאשר שם הוי' (מדת הרחמים) הוא בגלוי. ולפועל – יודע הבן חמש למקרא שלימדו אותו שבכל זמן ובכל מצב אין לקרוא את שם הוי' ככתבו, אלא בשם אדנות בלבד.

וכדי לבאר זאת, ממשיך רש"י – "וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור דודור":

מפסוק זה בלבד הי' אמנם אפשרות לומר שזהו ענין הקשור עם מצב הגלות בלבד; אבל מכיון שדוד אומר "ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור דודור", והרי דוד הי' לאחר הגלות, כלומר, בזמן שבו היתה מדת הרחמים (שם הוי') בגלוי, ואעפ"כ אמר "ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור דודור", כלומר, שישנו חילוק בין "שמך" ל"זכרך" ("שלא יקרא ככתבו") – הרי מזה מובן שהציווי ד"העלימהו שלא יקרא ככתבו" אינו רק במצב של גלות (כאשר מדת הרחמים היא בהעלם), אלא בכל מעמד ומצב.

10) מח, ז.

בהיותו במצרים נמצא הקב"ה יחד עמו "אמר מלכא עקר טורא", כלומר, אין הכוונה שמבטל מכל וכל את מציאותו של היצה"ר, אלא שעוקרו ממקומו ומביאו למקום אחר – אתהפכא חשוכא לנהורא, זדונות נעשו לו זכויות, ועד שמביאו למעמד ומצב כפי שהי' בהתחלת הבריאה – כמארו"ל¹⁴ שהי' בבחי' "שמש גדול".

ובדוגמת הענין דאתהפכא שהי' אצל יתרו – כמבואר בארוכה בהערות אאמו"ר שמלכתחילה הי' יתרו במצב דהיפך הקדושה, ואח"כ נתברר ועלה לסטרא דקדושה, ואז – "כל ישראל כלהו נפקו לקבלי' דיתרו".

ובמכ"ש וק"ו: אם הענין דאתהפכא הי' אפילו אצל יתרו, עם היותו בדרגא הכי תחתונה, עד שהי' מכיר בכל ע"ז שבעולם ולא הניח ע"ז שלא עבדה, תחתון שאין למטה ממנו – הרי עאכו"כ שהענין דאתהפכא (עקר טורא) יכול להיות בעבודת כאו"א מישראל.

ט. וזוהי ההוראה בנוגע לפועל – שיהודי צריך לדעת שהקב"ה נמצא יחד עמו, ולכן, בוודאי שהקב"ה עושה את הכל עבור כאו"א מישראל, ומהיהודי נדרש אך ורק להשתתף בזה באופן של "אצבע קטנה". ועי"ז זוכים בקרוב ממש לביטול כללות ענין הגלות, ובאופן דאתהפכא – כלומר, שפרעה עצמו שולח ומגרש את בני"י מהגלות, כמ"ש בסיום פרשתנו "כי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו".

ואז נפעל כללות ענין הגאולה – "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל", ובאופן ד"מיד הן נגאלים", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש. כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לנגן "זוי וואנט משיח נאו".

הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה. לאחר תפלת מנחה התחיל לנגן "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו".

(מהתועדות ש"פ שמות ה'תשמ"ג. התועדות יות' תשמ"ג) כרך ב עמ' 311-316, בלתי מוגה

ח. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשתנו¹¹ מביא את מאמר הזהר¹²: "ר' חייא הוה אזיל . . והוה ר' יוסי עמי' . . א"ל אי בני עלמא ידעין יקרא סגיא דיעקב בשעתא דא"ל קב"ה אנכי ארד עמך מצרימה, הוי מלחכי עפרא כו' דהכי מפרשי . . מאריהון דמתניתא: כתיב ויצא משה לקראת חותנו כו', אשתכחו דכל ישראל כלהו נפקו לקבלי' דיתרו, מאן חמא למשה דנפיק ולא יפוק כו', אשתכח דבגין משה נפקו כולהון. ומה אם בגין משה כך, בגין קב"ה כד אמר אנכי ארד עמך מצרימה עאכו"ו. ומבאר זאת אאמו"ר בארוכה – ע"ד הקבלה.

וההוראה מזה בנוגע לעבודת האדם:

כאשר יהודי נמצא בגלות – יודע הוא שהקב"ה נמצא יחד עמו, כמ"ש בנוגע לכללות ירדתו של יעקב לגלות (התחלת ושורש ענין הגלות) "אנכי ארד עמך מצרימה", ועד כדי כך – ש"ה נצב עליו . . ובוהן כליות ולב כו"¹³.

ומזה מובן שאין ליהודי מה להתפעל מחשכת הגלות – כי מכיון שהקב"ה נמצא יחד עמו [וכתורת הבעש"ט (שר' לוי"צ מברדיטשוב הי' חוזר עלי' תמיד) עה"פ 'ה' צלך על יד ימינך" – בדוגמת ענין ה"צל" שהוא נמצא תמיד יחד עם האדם, וכל תנועה שעושה האדם פועלת שגם הצל יתנועע בהתאם לכך, וכמו כן הוא בנמשל, בנוגע להקב"ה ויהודי כו'] – הרי יש לו את הכל, ובלשון הזהר: "מאן חמא למשה דנפיק ולא יפוק . . ומה אם בגין משה כך, בגין קב"ה עאכו"ו".

ועד"ז כאשר יהודי עושה חשבון ממעמדו ומצבו הפרטי, ורואה שרוב זמנו הולך על עניני אכילה ושתי' וטיול, עניני פרנסה, וכיו"ב [אמנם הוא עושה זאת ע"פ ציווי השו"ע, אבל – סוכ"ס הולך רוב זמנו על עניני העולם, ואף שכוונתו היא "לשם שמים" – הרי זה רק "לשם שמים" – ואילו עצם הענין הוא ענין של חול כו'], וא"כ, נמצא הוא – בעבודתו הפרטית – במעמד ומצב של "מצרים" – כמ"ש "אנכי ארד עמך מצרימה" ומכיון שהקב"ה נמצא יחד עמו הרי הנה על זה אומרים לו שגם

11) לקוטי לוי"צ ע' ו'.

12) ה, א.

13) תניא רפמ"א.

הזכות להביא גאולה

’ותן חלקנו’ בביאת המשיח

עבודתו של רבינו הזקן היתה בעיקרה – כדברי כ”ק מו”ח אדמו”ר בכמה וכמה שיחות – לגלות דרך חסידות חב”ד, ולא להסתפק בכך, אלא גם להפיץ את דרך חסידות חב”ד. וכידוע שרבינו הזקן רצה שתורת חסידות חב”ד תהיה שייכת (לא רק ליחידי סגולה, ולא רק לסוג מיוחד של בני ישראל, אלא) לכל אחד ואחת מבני ישראל. בעניין זה עסק רבינו הזקן בעצמו, ובזה עסקו רבותינו נשיאינו הבאים אחריו, ממלאי מקומו, והם מסרו לנו וציוו עלינו לעסוק בזה – כדי לזכות אותנו בכך.

כ”ק מו”ח אדמו”ר אמר בנוגע לכתיבת הספר תורה לקבלת פני משיח צדקנו, שהיה ביכולתו לכתוב הספר תורה בעצמו, אלא שרצה לזכות בזה את כל בני ישראל, ולכן נתן את היכולת והאפשרות שכולם יוכלו להשתתף בזה.

וכן הוא בנוגע להתעסקות בהפצת המעיינות חוצה כדי לפעול ביאת המשיח (אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעיינותיך חוצה) – שרבותינו נשיאינו היו יכולים לפעול זה בעצמם באופן ד”צדיק גוזר והקב”ה מקיים”, אלא שרצונם היה לזכות את כל אחד ואחד מאתנו שגם לנו תהיה שייכות והשתתפות בפעולה דהבאת המשיח (“אראפבריינגען משיח”) כאן למטה מעשרה טפחים, ולכן השאירו לנו מקום שנוכל גם אנו מצידנו לעשות משהו בהפצת המעיינות חוצה, שכן, כשהיה לנו חלק בהכנה והקדמה לביאת המשיח (“יפוצו מעיינותיך חוצה”), יהיה לנו גם חלק – לא באופן של “נהמא דכיסופא” – בביאת המשיח (“אתי מר”), במהרה בימינו.

(משיחת כ”ד בטבת תשי”ב – תורת מנחם תשי”ב, כרך ד, עמ’ 245:246 – בלתי מוגה)

עלידי חיבור סתים וגליא תבוא הגאולה

אודות שמו של רבינו הזקן – “שניאור” – מסופר בשיחות שרומז על “שני אור”: “אור” – קאי על התורה, כמו שכתוב “כי נר מצווה ותורה אור”, ויש בה שתי בחינות אור: אור דתורת הנגלה, ואור דתורת החסידות, ושניהם יחדיו נרמזים בהשם “שניאור” – שם אחד, שבו נכללים שני האורות, הן האור דתורת הנגלה והן האור דתורת החסידות.

...פעולתו של יהודי שתהיה הגאולה השלימה, היא עלידי שלימות התקשרותו עם הקב”ה, עלידי אורייתא, שהיא הממוצע שעלידה נעשית ההתקשרות דישאל עם הקב”ה. וכיוון שההתקשרות עם הקב”ה צריכה להיות באופן שה”גליא” וה”סתים” דישאל קשורים עם ה”גליא” וה”סתים” דקוב”ה, צריך להיות גם חלקו בתורה (’ותן חלקנו בתורתך’, “חלקנו” דייקא) המקשרת את ישראל עם הקב”ה, הן ב”גליא” דאורייתא והן ב”סתים” דאורייתא, שאז ההתקשרות עם הקב”ה היא “קשר של קיימא” – שהוא מב’ קשרים – סתים וגליא.

וכשישנו קשר של קיימא בין ישראל וקוב”ה, לאחרי שלילת ההפסק ד”עוונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלוקיכם”, אזי באה הגאולה האמיתית והשלימה, כפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התשובה שתיכף לאחר ברכת “סלח לנו” מברכים “גואל ישראל” – כן תהיה לנו במהרה בימינו עלידי משיח צדקנו.

(שם, עמ’ 241:243 – בלתי מוגה)

מנהג מבטל הלכה?

מדוע חדלו מלהאכיל תרנגולות וציפורים ב'שבת שירה', והקשר בין העופות לבין התינוקות המוכנסים ל'חדר' • על מקור קדום להקמת ספריות ציבוריות לתועלת הרבים • ועל ההקפדה היתרה בחינוך הילדים הנדרשת בשבת וביום טוב • מסדרת 'סודתו בהררי קודש'

נקיה... ומושחין את העוגה בדבש ומלחיכין אותן לנערים". כמה מפרטי מנהג זה, מטרתם "לזכרון עדות להודיע ולפרסם שנכנסו לתורה ושקיבלו עליהם עול תורה" (יעב"ץ). אמנם, בעוד שאצל כמה מהראשונים נאמר שמעמד זה התקיים בחג השבועות (ראה רוקח סימן רצו; ר' אפרים מבונא; ספר האסופות; מנהגי מהר"ם מרוטנבורג; ועוד) הנה לפועל הרבה פוסקים השמיטו פרט זה והמנהג עבר לימי חול (ראה אלי' רבה או"ח תצב, ג: "אלא דמשמע (מדברי הכלבו) דעושין כן בשאר ימים"; ובהגיע הזמן לתת התינוק לביה"ס" (קב הישר פע"ב)).

וכן אצל רבותינו נשיאינו לא הי' זה בחג השבועות אלא בימי חול (בסמיכת על כל פנים ל) גיל שלוש (הצמח צדק נולד בכ"ט אלול תקמ"ט - ויום הכנסתו לחדר ב"א תשרי תקנ"ג. אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע נולד כ' חשון כתר"א ו"בן שלש שנים הכניסוהו לחדר" (חנוך לנער עמ' 8). וכשיחתו מיום ב' דחג השבועות תש"ל מדגיש הרבי שהזמן דמתן תורה היה "ביום השלישי בהיות הבוקר" - דבר הרמוז במנהג (והוראת רבותינו נשיאינו) שההכנסה לחדר היא - בדרך כלל - בגיל שלוש (ראה גם טעמי המנהגים (ירושלים ת"ו תשי"ז) עמ' ט, ראה 'מקדש מלך' כרך ד' עמ' ש') מה גרם להעברת המנהג מחג השבועות?

בעיית עוגיות עם אותיות

יתכן והדבר קשור בדברים הבאים. המרדכי בסיומן שמ סעיף ג כתב: "נשאל לרבינו מאיר

בשיחת ו' תשרי תש"ל (תורת מנחם כרך נח עמ' 39 ואילך; 'המלך במסיבו' כרך ב' עמ' רסא ואילך) ביאר הרבי את פשר שינוי מנהג התשליך כאשר יום א' דראש השנה חל בשבת, וזאת אף שבשולחן ערוך ובסידור אדמו"ר הזקן נקבע: "נוהגים לילך אל הנהר כו' ביום ראשון של ראש השנה" (כמו גם במהרי"ל [הלכות ר"ה עמ' רעז] ובשו"ת שבות יעקב [חלק ג' סימן מב]). הנה בדורות האחרונים נוהגים ברוב המקומות, וכן רבותינו נשיאינו, לעשות תשליך ביום שני של ראש השנה - משום שנוכחו לדעת שמטלטלים סידורים וכו' בפועל ובאים לידי תקלה של איסור טלטול בשבת.

המנהג שהוזן מחג השבועות

מנהג נוסף שנשתקע לגמרי - הוא מנהג האכלת התרנגולות והציפורים ב'שבת שירה', שהנהיג המהר"ל מפראג (ספר השיחות תש"ב עמ' 73). והטעם שנשתקע, משום פסק דינו של אדמו"ר הזקן (אורח חיים סימן שכד סעיף ח) - בעקבות המגן אברהם - "יש נוהגים לתת חטים לפני העופות בשבת שירה ואינו נכון שהרי אין מזונותיהם עליך", ובימינו אלו לא מצוי שיהיו תרנגולים וכיו"ב שמזונותיהם עליך (כפי שהיה רגיל בעיירות הקטנות), ולא כפי הדיעה (ואפשר דכיון שנהגו כן לשם מצוה... לכן אין להקפיד בכך" (התועודיות תשמ"ט' כרך ב' עמ' 270).

לאור דברים אלו ניתן לבאר שינוי במנהג ישראל קדמון, אשר בהגיע הקטן לגיל חינוך הכניסוהו לתורה ו'עושין לו עוגות רצופין מסולת

טייד) רק השמר לך וגו' והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' בחורב. וב'אגרת תימן' פ"א כותב הרמב"ם: "זכרו מעמד הר סיני כו' וציוונו ללמד אותו לבנינו כדי שיגדלו על תלמודו.. וראוי לכם אחינו שתגדלו בניכם על המעמד ההוא הגדול.."

ובחשיבות ענין זה ביאר הרמב"ן עה"ת: "כי כשנעתיק הדבר לבנינו ידעו שהדבר אמת בלי ספק כאילו ראוהו כל הדורות כי לא נעיד שקר לבנינו וכו'". ובארוכה האריך החינוך בהקדמתו: "העידו לבניהם אשר ילדו אחר-כך... ובניהו העידו לבניהם גם-כן ובניהם לבניהם עדינו, נמצאת תורתך בידינו תורת אמת וכו'".

והנה, בפשטות, ענין זה מתבצע על-ידי חינוך הילדים לתורה באופן של טהרת-הקודש, אבל ביומא דקא גרים ה"ז בחינת "דבר בעתו מה טוב" הנה ביקש הרבי נשיא-דורנו לזכות כל ילדי/ות ישראל להשתתף במעמד זה (כולל כאלה שלעת-עתה אינם זוכים לחינוך עטה"ק).

חינוך מוגבר בשבת וביום-טוב

כך כתב הרבי בשנת תשכ"ח: "בנוגע להנהגת תלמידי הת"ת... ובפרט בימי השבת-קדש ויו"ט... על אחריות ההורים, האב והאם, שעליהם להחדיר בבניהם מדות טובות" (אגרות-קודש כרך כה עמ' קמג"ד).

כך מפורש בצוואת בעל החוות-דעת: "כאשר יהיה לכם בנים, מאוד צריך תגבורת רחמים בכוונה גדולה שיתן להם השי"ת לב להבין ולהשכיל בתורה ובמצוות וכו'... ובפרט בשבת ויו"ט תתנו השגחה יתירה על בניכם... כי מאד צריך שמירה לזה וכו'".

צירוף צדקה לתהילים

בהתוועדות ח"י אלול תשמ"ה הורה הרבי: "כדאי ונכון שבכל הזדמנות של אמירת תהילים... לצרף לכך את ענין הנתינה לצדקה" (לקוטי שיחות' כרך כט עמ' 297-298).

ואולי רמז ומקור לדבר זה בהנהגת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק בשנת תר"ח אודות' מסופר ברשימת

על עוגות התינוקות שכותבין עליהן האותיות והתיבות, איך אוכלים אותו התינוקות ביום-טוב? והשיב, אי משום מוחק ביום-טוב, ליכא איסורא דאורייתא במוחק אלא על מנת לכתוב... מיהא איסורא דרבנן איכא, ובתינוק אין לחוש, דקטן אוכל נבילות אין בין דין מצווין להפרישו, היכא דלא ספינן ל' בידי".

אמנם, הרמ"א פסק: "אסור לשבור עוגה שכתוב עלי' כמין אותיות, אע"פ שאינו מכוין רק לאכילה, דהוי כמוחק". ואדמו"ר הזקן בסימן שמ (סעיף ד) ובסימן שמג (סעיף י') בעקבותיו אסר אפילו לשבור האותיות בפיו בשעת האכילה (דלא כהמשנה ברורה ס"ק יז) ולא חילק (כחילוקו של הר"ש הלוי בסימן כו) בין אם האותיות נעשו מהעוגה עצמה ע"י דפוס או בידיים (מה שהמגן אברהם הניח ב"צריך עיון"). [ובסימן תנח ס"ח הביא בפשיטות "ויש אוסרין לשבור עוגה שיש בה כמין אותיות אע"פ שאין מתכוין למחקם אלא לאלכלם כמו שנתבאר בסימן שמ"]

ולהעיר גם ממ"ש בשו"ת יכין ובעוז סימן ר' הובא בב"י אור"ח סימן שח "על מקום שנוהגין שפעם ראשונה שמכניס אדם בנו לביה"כ מביא נר שעוה בידו אפילו בשבת אין בו איסור טלטול וכו'". ובמגן אברהם שם סקי"ח דכיון שהקטן נושא בידו ליכא איסור בדבר עיין שם. (אבל ראה ב"י שם). ואף שיש מקילים (הט"ו), שו"ת מהר"ש הלוי, דגול מרובה ועוד), הנה, מכיוון שמטרת העניין היא "לזכרון עדות ולפרסם שנכנסו לתורה ושקבלו עליהם עול תורה" בוודאי אין זה ראוי לעשות דבר שכל ענינו חינוך הילד לתורה שלכמה דעות עכ"פ קשור באיסורי יו"ט (אפי' דרבנן), ולכן העבירו זה לימות החול, ומעין מה שביאר הרבי כנ"ל בשינויי המנהגים.

שמיעת עשרת הדברות

בחג-השבועות

ומענין לענין: אחת התקנות של הרבי היא להבאת ילדים (כולל קטנים-ות) לקריאת עשרת הדברות. - ראה בהרחבה שערי המועדים חג השבועות עמ' שפב ואילך.

יתכן והדבר קשור בציווי התורה (ואתחנן ד,

פלא כלל שמתרחשים ניסים גדולים, שכן מהו החידוש ("מאי קא משמע לן")?! יהודים צריכים ללמוד תורה, מתרחש נס, ונס גדול!
 "ולא זו בלבד שמתרחשים ניסים, אלא שלגבי גודל הענין של לימוד התורה אין לנס משמעות כלל, לא עושים ממנו ענין ("שטורעם") לא זה - הנס - דבר גדול!..."

ויש לציין לדברי האור החיים עה"פ (בשלח יד, כז) לאיתנו: "אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמלי' ולעשות כל אשר יגזרו עליהם וממשלתם [=של לומדי התורה] עליהם כממשלת הבורא ב"ה".

ובדרשות החתם-סופר (לז' אדר תר"ד; וכן כתב בקיצור בחידושו למגילת אסתר) שנס חנוכה לא היה בו גדולה כל כך כמו בניסי מצרים וכו', לפי שנס הנעשה לאחר מתן-תורה אין בו מהחידוש כי הדבר פשוט שהתורה מעל הטבע:

"מאחר שאנו אגודים ואחוזים בהקב"ה ע"י התורה - ראוי לנו לעשות נס, וכל הטבעים משועבדים לתורה, ואין חידוש בכל הניסים ואין מעצור לה' להושיע בדרך הטבע או שלא בדרך הטבע ומאי שנא... בכל הניסים אפילו אם לעיני כל אדם יהיו יותר גדולים, מכל מקום אחר התבוננות אין חידוש כל כך מאחר שמקושרים בקשר אמיץ בה' ובתורתו".

כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הנדפסת ב"קובץ מכתבים" שבסוף תהלים אהל יוסף יצחק עמ' 209: "המשרת ר' חיים דובער סיפר שגם כ"ק אדמו"ר אמר אז מזמורי תהלים.. שאחרי שהי' אומר איזה פסוקים, הי' נותן כמה מטבעות בקופסאות של צדקה שהיו בתיבת שלחנו, והי' מפריש מטבעות של נחשת, של כסף ושל זהב". [וראו הדיוק בתחילת השיחה: "לא שמעתי שיעורו על כך - ועל אחת כמה וכמה - לנהוג כן תמיד בפועל"].

ספריות קודש ברחבי תבל

בשיחות ו' תשרי תשל"ג ואילך עורר הרבי על דבר הקמת ספריות קודש בכל קצוי תבל. ויש להשוות לכתוב בשו"ת חתם-סופר יו"ד סימן רמד: "אין לך מצווה רבה מלהמציא ספרים ללומדי תורה, ועושה צדקה בכל עת זה הכותב וקונה ספרים ומשאילן לאחרים וצדקתו עומדת לעד ותלמוד תורה כנגד כולם".

על תורה וניסים

בהתוועדות ש"פ שמיני תשל"א ('שיחות-קודש' תשל"א כרך א' עמ' 101) מתבטא הרבי בגודל מעלת התורה:

"בשעה שמגיעים הדברים בלימוד התורה, אין

הפצת היהדות: ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואין לעשות זאת - לאור תורתו והזכותיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלכבות

- ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד
- הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי.ש. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

פרשת שמות

ואלה שמות בני־ישראל הבאים מצרימה (א,א)

לפעמים, כאשר האדם משיג שלמות מסויימת במעשה המצוות או ביראת ה' וכיוצא בזה, הוא עלול לבוא לידי גאווה ושביעות־רצון עצמית. הרגשה זו מבטלת את ערך העבודה ומורידה אותה ל'קליפות'. זהו שרמז הכתוב:

"ואלה שמות בני־ישראל" – מי גרם לשמות ולשיממון של עבודת בני־ישראל?

"הבאים מצרימה" – שירדו ל'מצר' הקליפות:

"ראובן" – על־ידי שאדם מתגאה בעבודת ה' שלו ואומר "ראו, אני עובד את עבודתי בשלמות",

"שמעון" – "ראוי אני שישמע ה' בקולי בזכות עבודתי",

"לוי" – "הקב"ה צריך להילוות אליי בגלל מעשיי",

וכן בשאר השמות.

(צוואת הריב"ש, סימן קכד, עמ' 44)

ואלה שמות בני־ישראל הבאים מצרימה (א,א)

מלמד שלא שינו את שמם. באותם השמות שירדו למצרים, באותם שמות עלו (מדרש רבה)

הפסוק רומז לנו את סוד קיומו של העם היהודי בגלויות קשות ומסוכנות. כשריכוז יהודי שרוי ב'מצרים', במקום שאורח־חיייו עומד בניגוד מוחלט לרוח התורה, צריך להבטיח בראש ובראשונה שהילדים ("בני־ישראל") יזכרו וידעו מי הם ומי היו אבותיהם. יש להחדיר לתודעתם כי ילדים יהודים המה, בני אברהם, יצחק ויעקב, ובנות שרה, רבקה, רחל ולאה (כמרומז בתיבת ישראל, ל, שהיא נוטריקון של שמות האבות והאימהות), ואז יישאו את שמותיהם היהודיים בגאון ובראש מורם. ילדים אלה, כאשר יגדלו, ידעו לשמור על הזהות היהודית שלהם בכל מצב, ובכוא המועד יצאו מ'מצרים' באותם השמות שירדו – יהודים לכל דבר.

(לקוטי שיחות כרך 1 עמ' 243)

הבאים מצרימה (א,א)

כל זמן שהיה יוסף חי לא היה עליהם משוי (=משא, עול) של מצרים; מת יוסף, נתנו עליהם משוי. לפיכך כתיב "הבאים" (לשון הווה), כאילו אותו היום נכנסו למצרים (מדרש רבה)

המובן הפנימי של 'משוי מצרים' הוא השיטה המצרית של פולחן הטבע, שאותה ניסו לכפות על ישראל, במישרין ובעקיפין. תוקפו של 'משוי' זה התחיל לאחר מות יוסף: כידוע, היתה שיטה זו מבוססת על העובדה שארץ מצרים מקבלת מים מהנילוס ואינה זקוקה למטר השמים. כשביקר יעקב אצל פרעה בירכו שיעלה הנילוס לרגליו, וברכתו נתקיימה. בזה החליש יעקב את פולחן הטבע המצרי, בהראותו שגם מי הנילוס תלויים בברכת הקב"ה (שנשפע על־ידי ברכת יעקב). אך יעקב עצמו – מבואר בחסידות – שהיה מנותק ומובדל מעולם הזה בכלל וממצרים השפלה בפרט, השפעתו על מצרים עברה דרך יוסף (רמז לדבר – "ויבא יוסף את יעקב אביו ויעמידהו לפני פרעה" –

בראשית מז).

מובן אפוא, כי כל עוד יוסף היה בחיים, נמשכה גם השפעת יעקב במצרים, ולא היה "משוי מצרים" בתוקפו. אך לאחר מות יוסף כלתה, ונגמרה השפעת יעקב ו"כאילו אותו היום נכנסו למצרים".

(לקוטי שיחות, כרך ו, עמ' 31-32)

ויעבדו מצרים את בני־ישראל בפרך (א,יג)

בגמרא (סוטה יא) מצינו שני פירושים למילה 'פרך': א) שהיו נותנים מלאכת אנשים לנשים ומלאכת נשים לאנשים, היינו שהיו מעבידים אותם בעבודה שהיא בניגוד לטבע האדם ורגילותו. ב) 'פה רך' – פרעה פיתה את העם תחלה בדברים רכים ובהבטחת שכר עד שהכניסם למעגל העבודה. שני הדברים הללו קיימים גם בעבודת הבורא: א) מלאכת אנשים לנשים כו' – יש לעבוד את ה' בעבודה שהיא בניגוד לטבע האדם ובהוספה על הרגילות שלו (וכשם שעבודת נשים לאנשים נחשבת לעבודת פרך, אף שעבודת נשים קלה יותר מעבודת אנשים, כן הוא בעבודת הבורא: גם עבודה קלה נחשבת לדבר גדול אם היא לא לפי רגילות האדם או בניגוד לטבעו). ב) 'פה רך' – יש לבטל את המדות הרעות של כעס וקנאה וכיצא בהם על־ידי "מענה רך משיב חמה". על־ידי 'עבודת פרך' בעבודת ה' מבטלים את עבודת הפרך כפשוטה.

(תורה אור שמות דף נא עמ' ג'ד)

ותרד בת פרעה... ותרא את התיבה... ותיקחה (ב,ה)

למה היתה הצלת משה על־ידי בת פרעה?

אלא פרעה גזר להמית את הזכרים ולהחיות הנקבות, כי רצה שבחינת הנוקבא תהיה בהתגברות על הדכורא ולגרום על־ידי זה לבחינת דינים וגבורות (על־פי הקבלה 'זכר' הוא בחינת חסד ו'נקבה' – בחינת גבורות).

לכן החייתה וגדלה את הבן, את משה, מידה כנגד מידה.

(תורת לוי יצחק, הערות למסכת כלים עמ' רצה)

ומשה היה רעה את צאן יתרו חותנו (ג,א)

מסופר במדרש (רבה), שכשהיה משה רועה את צאנו של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי, ורץ אחריו עד שהגיע לבריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיוון שהגיע משה אליו אמר: לא הייתי יודע שרץ היית מפני שהיית צמא, עייף אתה! הרכיבו על כתפו וחזר אל שאר הצאן. אמר הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם כך, חייך אתה תרעה צאני ישראל...

לפנינו רמז נפלא: ה'גדי' אינו בורח מן ה'עדר' בגלל רשעותו וזדון ליבו; הוא עושה זאת מתוך צימאנו. נשמתו צמאה לאלוקים, אך אין הוא יודע שאפשר לרוות את צימאנו במי התורה, ולכן הוא פונה לרעות בשדות זרים...

רועה ומנהיג אמיתי הוא מי שמכיר ומגלה את הסיבה הפנימית לבריחת ה'גדי', ולכן הוא רודף אחריו ומחזירו למוטב.

(מהתוועדות יום ב דחג השבועות תש"מ. שיחות קודש תש"מ כרך ג, עמ' 222)

רבנו הזקן

איך צריך ואיך אפשר

נודע כי כ"ק רבינו הגדול קרא עצמו נכד מורנו הבעש"ט במובן רוחני, וכהא דאמר על הרב הקדוש הצדיק ר' ברוך, כי הוא נכד בשרי, ואני נכד רוחני.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"צ זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע [הרש"ב], סיפר לי, אשר שמע מהוד כ"ק אביו אאזמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע [המהר"ש], אשר שמע מכ"ק אאזמו"ר אדמו"ר בעל צמח צדק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, ששמע מפי קדש הקדשים, רבינו הגדול, שאמר שהוא מסר את נפשו בפועל כדי שלא ליפרד מתנועה של הבעש"ט, אפילו לשעה קלה ואפילו רק למראית עין...

מורנו הבעש"ט נ"ע גילה דרך בעבודת השם יתברך ופתח צנור המסירת נפש בעבודה זו. ומורנו רבינו הגדול נ"ע סלל מסילה רחבה בדרך עבודת השם יתברך כהוראת מורנו הבעש"ט נ"ע ומסר נפשו הקדושה על זה.

במילים קצרות, מורנו הבעש"ט נ"ע, הראה איך צריכים – לעבוד את השם יתברך.
ומורנו רבינו הגדול נ"ע הראה איך אפשר – לעבוד את השם יתברך.

(כתר שם טוב, הוספות עמ' 256)

בניין היכל ה'

רבינו הגדול נ"ע הניח את היסוד לבניין הענקי חב"ד, ישמרהו צורנו ויחזקהו, ובמשך שלושים ושבע שנות נשיאותו, בכוח מסירות נפשו הקדושה והטהורה, בנה את היכל הוי'. ונשיאינו הקדושים, כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים נ"ע, כל אחד בדורו פעל ועשה במסירת נפשו להגדיל ולהאדיר את ההתעסקות בתורה ועבודה.

(ספר השיחות תרצ"א עמ' 256)

מקבל פנימי ועצמי

מורו הרב המגיד קירבו במאוד, ומציע לו אשר יקבע זמן ללמוד עם בנו המלאך הקדוש הרב ר' אברהם בגמרא, פירוש רש"י ותוספות, והמלאך לומד עם הוד כ"ק רבנו הזקן דברי חסידות. ובזמנים ידועים הנה מורם הרב המגיד לומד עמהם.

בהיות הוד כ"ק רבינו הגדול במזריטש קיבל מזקני התלמידים הקדושים: הרב מנחם מענדל מהאָרְאָדָאָק, הרב פנחס מקאַרעץ, הרב מיכל מזלאָטשוב, והעולה על כולם הרב הקדוש ר' יחיאל חתן מוריניו הבעש"ט. הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק צמח צדק אומר להוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש: הסבא היה מ"ם שנה מקבל פנימי ועצמי, שכל מה שהוא קיבל בנגלה ובנסתר, הכול התעצם אצלו, ואז התחיל כ"ק רבינו הזקן לגלות את התניא במאמרים בשבתות מברכים ובימי המועדים.

(ספר השיחות תש"ח עמ' 198)

הלכות ומנהגי חב"ד

יום ראשון

כ"ד בטבת

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק רבנו הגדול, רבי שניאור-זלמן מלאדי נבג"מ זיע"א, בשנת תקע"ג, ומנוחתו-כבוד בעיר האדיטש⁴.

כל אחד ואחת, אנשים נשים וטף, ינצלו 'עת רצון' זו, כדי להוסיף:

(א) בלימוד התורה - להוסיף בלימוד תורת הנגלה ותורת הנסתר (תורת החסידות). ללמוד לפחות פרק משניות המתחיל באחת מאותיות שמו הקדוש; וכן מתורת בעל ההילולא: סעיף בשולחן ערוך שלו במקום שליבו חפץ, וכן פרק מספרו תניא קדישא, וכן עניין בדרושי חסידות שלו, ומה טוב עניין שהוא בעיתו ובזמנו - מתורה-אור לפרשת השבוע⁵.

(ב) בעבודת התפילה - בסידורו השווה לכל נפש [כולל גם לימוד מאמרי חסידות שלו בעניין התפילה, החל מהמאמר 'הקול קול יעקב' שנדפס בהקדמת סידורו].

(ג) בנתינת צדקה, ומה טוב - לעניין השייך לעבודתו המיוחדת של בעל ההילולא או למוסדות העוסקים בעבודתו ובעבודת רבותינו נשיאנו ממלאי מקומו⁶.

(ד) לקיים התועדות של שמחה [ב'יום הילולא

שבת-קודש פרשת שמות

כ"ג בטבת

השכם בבוקר - אמירת תהילים בציבור. אחר-כך לומדים כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר-כך התפילה.

הפטרה: "הבאים ירש" (ישעיה כז, ו - כח, יג. כט, כב-כג)¹.

מברכים החודש. המולד: יום ששי אחר הצהריים, בשעה 5:36 ו-8 חלקים.

ראש חודש שבט ביום השבת-קודש².

אין אומרים 'אב הרחמים'.

יום התועדות. התועדות - בבית-הכנסת.

"בשבת מברכים שבט צריך כל אחד ואחד לקבל על עצמו להוסיף ביתר שאת וביתר עוז

במעשיו, תורתו ועבודתו של בעל ההילולא... ובפרט בהביטול וההתקשרות אל... "הנשיא הוא

הכל", שבכל אחד ואחד - מציאותו וכל עניניו, בכל מכל כל, נעשים קודש לנשיא הדור, על ידי

זה שמלאים וחדורים בקיום שליחותו של נשיא הדור... שענינו העיקרי "להביא לימות המשיח"

בפועל ממש"³.

(1) ספר המנהגים עמ' 32. ולהעיר ממאמר ד"ה קדש ישראל דש"פ שמות תרס"ח (המשך תרס"ו עמ' תק"ח. במהדורה החדשה עמ' תרע"א) שנאמר על פסוק מ"דברי ירמיהו" שהוא הפטרת פרשתנו כמנהג הספרדים, וכבר העירו ע"ז במהדורה החדשה. ואולי גם ע"ז נאמר ש"בתורת החסידות מבוארים כמה מנהגים שאינם בנוסח ונוהג חב"ד" (לקוטי שיחות ח"ג עמ' 799 הע' 25).

(2) בה"א הידיעה - כך נהגו אצל הרבי, וכן הוא בסידור 'תהלת ה' (בסידור 'תורה אור' ועוד, תיבת "ביום" אינה מנוקדת, ואחריה "פלוני"), ובסידורים אחרים, כמו 'אוצר התפילות' ו'עבודת ישראל', נדפסה גם תיבת "ביום" ללא ה"א הידיעה, ובלוח כולל-חב"ד.

"ביום השבת קודש - כך נהגו אצל הרבי, וכן מופיע, כציטוט מלשון ברכת-החודש, בשיחה מוגהת (סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 750), ודלא ככתוב בלוח כולל-חב"ד "ביום השבת".

(3) ספר השיחות ה'תשנ"ב ח"א עמ' 266.

(4) לוח כולל-חב"ד. ע"ד פרטי מלחמת נפוליאון, בריחת אדמו"ר הזקן מלאדי וההסתלקות בדרך, ראה מכתב אדמו"ר האמצעי ב'ספר התולדות - רבי שניאור-זלמן, רבנו הזקן הוצאת קה"ת, כפר-חב"ד תשמ"ו, ח"ד עמ' 1025 ואילך (ועל יסודו יצא לאור הספר 'המסע האחרון' להרב יהושע מונדשיין, ירושלים תשע"ב, עם מסמכים, מפות וציורים רבים), ובקצרה ברשימת הצמח-צדק בס' אגרות-קודש, ברוקלין תשמ"מ, עמ' שכא. צילום המצבה בס' 'ימי חב"ד' ביום זה.

(5) לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 296.

(6) ג' העניינים - לקוטי-שיחות, שם, עמ' 276, סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 270 ו'התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, מוגה.

תורה ומצוות⁸.
**פשוט, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא נעשה הנ"ל
 או חלקו בימי [כג'כד טבת], צריך להיות תשלומין
 והשלמה בימים הסמוכים⁹.**

רבא' זה, כפשוטו – שמחה גדולה ביותר, הקשורה
 ב'הילולא' חתונה דווקא... שזה מבטל מלכתחילה
 את השאלה אודות התועדות ביום ההילולא⁷, בה
 יקבלו עליהם הנאספים החלטות טובות בענייני

(7) ובפרט ע"פ המבואר במכתב שבלקוטי' לוי' יצחק (אגרות' קודש, עמ' רמט. רנד) הרמזים בכך ש'הילולא רבא' של אדמוה"ז היתה בחודש טבת – שמוה מובן עוד יותר איך שהיא עניין של שמחה – לקוטי' שיחות כרך כא עמ' 277-278.
 בהתועדות כ"ד בטבת תשי"ב ('תורת'מנחם – התועדות' ח"ד עמ' 262) ציוה הרבי לנגן ניגון ד' בבות של אדה"ז, וניגון "נייע ז'וריצי כלופצי".

(8) 'התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 292.
 (9) 'התועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286 הערה 66 – מוגה (ההדגשה במקור).

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש